

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Karvi kiittää mahdollisuudesta lausua korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiosta vuoteen 2040. Sivistyksen keskeisyys yhteiskunnan kehityksessä sekä tieteen, taiteen ja korkeakoulutuksen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ovat linjassa Karvin arviointitiedon kanssa. Toivon ylläpitäminen, tieteen vapaus, kriittinen ajattelu, luovuus, eettinen rohkeus ja avoimuus ovat merkityksellisiä demokraattisen, turvallisen ja vakaan yhteiskunnan perustana. Näiden arvojen vahvistaminen on keskeistä myös koulutusjärjestelmän korkean tason ja korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmista. Tavoitteessa tunnistetaan korkeakoulu yhteisöjen keskeinen rooli yhteiskunnan uudistumisessa sekä osaamisen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan liittyminen toisiinsa. Tätä kokonaisuutta tulee kehittää pitkäjänteisesti ja koulutuksen, tutkimuksen ja muun yhteiskunnallisen vaikuttavuuden välistä yhteyttä tulee vahvistaa edelleen.

Karvi on samaa mieltä näkemyksen kanssa, että Suomi voi olla modernin oppimisen kärkimaa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää jatkuvaa koulutuksen kehittämistä, oppimisen yhdenvertaisten mahdollisuuksien vahvistamista sekä kykyä vastata nopeasti toimintaympäristön muutoksiin. Lisäksi tavoite edellyttää osaamistason nostoa keskeisissä osaamisaluissa koulutuspolun alusta alkaen.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteet konkretisoivat hyvin esitettyä tavoitetta ja kohdistuvat keskeisiin tekijöihin. Ne vahvistavat tieteen vapautta, korkeakoulu yhteisöjen toimintaedellytyksiä sekä korkeakoulujen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Akateemisen vapauden ja tutkimus- ja opetustyön riippumattomuuden edellytyksiä tulee tarkastella myös lainsäädännön näkökulmasta. Samoin häirinnän, painostuksen ja epäasiallisen vaikuttamisen ehkäisyyn tähtäävät toimintamallit ovat keskeisiä turvallisen ja avoimen toimintaympäristön varmistamisessa.

Myönteistä on, että toimenpideohjelmassa korostetaan korkeakoulu yhteisöjen osuutta kansalaiskeskustelussa sekä niiden merkitystä demokratian, resilienssin ja kansallisen varautumisen vahvistamisessa. Korkeakoulujen kyky turvata toimintansa jatkuvuus on oleellista erilaisissa olosuhteissa. Myös Karvin korkeakoulujen neljännen kierroksen auditointien pilottivaiheen käsikirjassa (Karvi, 2025) on huomioitu teema kriteerissä, jonka mukaan korkeakoulun tulee tunnistaa yhteiskunnallisia muutoksia ja riskejä sekä analysoida ja hyödyntää ennakoit tietoa suhteessa korkeakoulun strategiaan ja toiminnan jatkuvuuteen. Lisäksi korkeakouluilla tulee olla riskienhallintasuunnitelma tai vastaava, jonka avulla korkeakoulu varmistaa koulutus- ja tutkimus- tai TKI-toimintansa jatkuvuuden poikkeustilanteissa. (Karvi, 2025, s. 12.)

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Lupaus jokaiselle suomalaiselle maksuttomasta korkeakoulututkinnosta on linjassa Karvin arviointitiedon kanssa. Maksuttomalla korkeakoulutuksella on merkitystä koulutuksellisen tasa-arvon ja saavutettavuuden perustana. Tällöin korkeakoulutus on kaikkien saavutettavissa opiskelijoiden taustasta, elämäntilanteesta tai taloudellisista resursseista riippumatta, sillä nykyään korkeakoulutukseen päätyy eniten akateemisen perhetaustan opiskelijoita. Korkeakoulutuksen laaja saavutettavuus on keskeinen tekijä osaamistason nostamisessa sekä yhteiskuntarauhan, yhteiskunnallisen yhdenvertaisuuden ja sosiaalisen liikkuvuuden vahvistamisessa.

Karvi kannattaa tavoitetta sujuvoittaa siirtymiä toiselta asteelta korkeakoulutukseen ja vahvistaa nuorten mahdollisuuksia aloittaa korkeakouluopinnot nykyistä joustavammin. Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että koulutuspolut säilyvät monimuotoisina ja mahdollistavat korkeakoulutukseen hakeutumisen eri elämänvaiheissa. Korkeakoulujen tulee kehittää toimintaansa hyvinvoivina ja inklusiivisina yhteisöinä, joissa jokaisella opiskelijalla ja henkilöstön jäsenellä on mahdollisuus onnistua. Tämä on huomioitu myös Karvin neljännen kierroksen auditointimallissa, jossa yhtenä hyvän tason kriteerinä on, että korkeakoulun tulee seurata ja tukea työ- ja opiskeluhyvinvointia (Karvi 2025, s. 13).

Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi on keskeinen edellytys opetuksen korkealle tasolle sekä oppimiselle ja osaamisen kehittymiselle. Henkilöstön kuormittuneisuus ja työilmapiiri vaikuttavat

siihen, miten korkeakoulu pystyy tuottamaan korkeatasoista opetusta ja osaamista. Vastaavasti opiskelijoiden kiinnittyminen opintoihinsa, hyvinvointi, elämäntaidot ja muutoskykyisyys ovat tärkeitä sujuvalle oppimiselle. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien vahvistaminen tukee osaamisen kehittämistä, työelämässä jaksamista, mahdollista alanvaihtoa ja vastaa työelämän muuttuviin tarpeisiin.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Nuorille varmistetaan sujuva pääsy korkeakoulutukseen

Esitetty kokonaisuus vastaa haasteisiin, jotka liittyvät korkeakoulutukseen siirtymisen sujuvuuteen, koulutukselliseen tasa-arvoon sekä osaamistason nostamiseen. Nuorten mahdollisuuksia siirtyä suoraan toisen asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen tulee vahvistaa. Toimenpidesuosituksia voisi vielä vahvistaa määrittelemällä, minkä ikäisiä nuorilla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Väylä- ja polkuopintojen kehittäminen sekä yhteistyön tiivistäminen toisen asteen koulutuksen kanssa tukevat tätä tavoitetta. Näiden ratkaisujen tulee olla saavutettavia kaikille ja linjassa maksuttoman korkeakoulutuksen periaatteen kanssa siten, ettei koulutukseen hakeutuminen tai siihen valmistautuminen aiheuta taloudellisia esteitä.

Tärkeää on myös korkeakouluvalmiuksien vahvistaminen sekä lukiokoulutuksessa että ammatillisessa koulutuksessa. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että eri koulutuspoluilta tulevilla opiskelijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet hakeutua ja menestyä korkeakouluopinnoissa. Karvin arvioinnin (Hakamäki-Stylman ym., 2024) mukaan osa ammattikorkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilökunnasta kokee, että ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden jatko-opiskeluvalmiudet ovat puutteelliset. Osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista ei usko mahdollisuuksiinsa ammattikorkeakouluopiskelijoina, sillä he eivät usko menestyvänsä valintakokeissa ja pelkäävät ammattikorkeakouluopintojen olevan heille liian raskaat. Arvioinnin mukaan ammattikoulutaustaisilla opiskelijoilla tulisi olla nykyistä enemmän keskeisiä jatko-opintovalmiuksia, kuten korkeakouluissa tarvittavia opiskeluvalmiuksia, viestinnällisiä valmiuksia, enemmän vieraiden kielten osaamista sekä nykyistä syvempää matemaattisluonnontieteellistä osaamista. (Hakamäki-Stylman ym., 2024.)

Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym., 2023) mukaan korkeakouluissa tulee tehdä selkeitä ja pedagogisesti perusteltuja periaatteita lähi- ja etäopiskelun toteuttamisesta sekä lisätä lähiopetusta opiskelijoiden hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja opintoihin kiinnittymisen vahvistamiseksi. Tekoälyn ja teknologian tarjoamia mahdollisuuksia tulee hyödyntää myös pedagogisessa kehittämisessä kokonaisvaltaisesti ja innovatiivisesti kokeillen. Korkeakoulujen tulee kehittää tekoälyä hyödyntäviä ratkaisuja opetuksen, opiskelun ja oppimisen tueksi. (Toom ym., 2023, s. 171, 223.) Toimenpidesuosituksukset ovatkin linjassa arviointitiedon kanssa.

Koulutustarjonta vastaa tulevaisuuden osaamistarpeisiin

Koulutustarjonnan kohdentamisen tulee perustua systemaattisesti hyödynnettyyn osaamiseen ja koulutuksen ennakoititietoon. Ennakointitiedon ajantasaisuuden ja vaikuttavan hyödyntämisen varmistaminen on edellytys sille, että koulutuksen laajentaminen tukee tarkoituksenmukaisesti kestävästä kasvusta, luovuudesta ja yhteiskunnan uudistumisesta. Korkeakoulujen tulee tunnistaa yhteiskunnallisia muutoksia ja riskejä sekä analysoida ja hyödyntää ennakoititietoa suhteessa korkeakoulun strategiaan ja toiminnan jatkuvuuteen (Karvi 2025, s. 12). Jatkossa korkeakoulujen on oleellista pystyä myös muuttamaan opetuksen sisältöjä nykyistä ketterämmin, mikä vaatii uuden oppimista ja uusiin tilanteisiin sopeutumista nykyistä enemmän myös korkeakoulujen henkilöstöltä.

Korkeakoulupaikkojen lisäämisen rinnalla on tärkeää kiinnittää huomiota korkeakoulutuksen vetovoimaan, opiskelijoiden ohjaukseen ja opintojen sujuvuuteen. Pelkkä aloituspaikkojen lisääminen ei yksin riitä, mikäli koulutuksen läpäisy, opiskelijoiden hyvinvointi ja tarkoituksenmukainen alakohtainen kohdentuminen eivät toteudu. Harvemmin pelkkä koulutustarjonnan laajentaminen ratkaisee koulutuksen heikkoa vetovoimaa aloilla, joille opiskelijoita on jo muutenkin vaikea saada (Pyykkö ym., 2020, s. 21). Korkeakoulujen tulee varautua myös ennakoivasti ikäluokkien pienenemiseen erityisesti tietyissä osissa maataamme. Yksi ratkaisu korkeakouluilla tähän on kansainvälisten opiskelijoiden määrän nostaminen vastuullisesti.

Jatkuvan oppimisen tarjonnan kehittämisessä keskeistä on varmistaa jatkuvan oppimisen tarjonnan suunnittelun systemaattisuus ja huomioida kansallisen tarjonnan eri kohderyhmät ja suhde tutkintokoulutukseen. Samoin kuin tutkintokoulutuksessa, jatkuvan oppimisen tarjonnassa tulee määritellä osaamistavoitteet eri kokonaisuuksille sekä huomioida erilaiset oppijat. Osaamistavoitteiden saavuttamista tulee tukea monipuolisilla opetus-, suoritus- ja arviointitavoin sekä kehittää sitä palaute- ja arviointitietoon perustuen. (Karvi, 2025, s. 14–15.) Tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien (micro-credentials) tulee olla selkeästi määriteltyjä ja niiden olla työelämän tarpeita vastaavia.

Opintoihin kiinnittyminen ja koulutuksen laatu vahvistuvat

Opintoihin kiinnittymisellä on yhteys opiskelijoiden opiskeluhyvinvointiin. Resurssien ja työajan riittävyyden kokemuksella on puolestaan yhteys opettajien työhyvinvointiin. Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnissa (Toom ym., 2023) kysyttiin opiskelijoiden opintoihin kiinnittymistä. Opiskelijat kokivat opintonsa pääosin merkityksellisiksi ja opiskelutaitonsa hyväksi. Hieman yli puolet opiskelijoista koki saavansa riittävästi ohjausta ja tukea opintoihinsa opettajilta ja muulta henkilökunnalta. Arvioinnin mukaan korkeakoulujen tulisi kuitenkin nykyistä

enemmän tukea opiskelijoiden opiskeluhyvinvointia oppimislähtöisen opetuksen ja ohjauksen keinoin. (Toom ym., 2023, s. 121, 171.)

Kansallisen, tutkimusperustaisen ohjauksen ja oppimisen tuen viitekehyksen valmistelu on kannatettava toimenpide, joka voi selkeyttää vastuunjakoa ja yhdenmukaistaa käytäntöjä. Mallin tulisi kuitenkin tukea korkeakoulujen autonomiaa, huomioida tietosuojaan liittyvät reunaehdot sekä edistää pedagogisesti perusteltuja ja saavutettavia ratkaisuja yhä moninaistuvimmille opiskelijoille. Myös Karvin neljännen kierroksen auditointimallissa on huomioitu moninaiset opiskelijat seuraavassa kriteerissä: ”Koulutusohjelmissa on tarkoituksenmukaiset toimintatavat moninaisten opiskelijaryhmien tarpeiden huomioimiseksi opetuksen toteuttamisessa” (Karvi, 2025, s. 14).

Korkeakoulujen opettajat kokevat, että opetusta ei arvosteta yhtä paljon kuin tutkimusta. Lähes kaikissa korkeakouluissa tarjotaan lyhyt- tai pitkäkestoista korkeakoulupedagogista ja digipedagogista koulutusta. Korkeakoulupedagogisen koulutuksen tulee olla tutkimukseen perustuvaa, riittävän pitkäkestoista ja konkreettista sekä opettajien käytännön opetustyöhön liittyvää. Opettajia tulee kannustaa yhteisopettajuuteen, yhteisölliseen opetuksen kehittämiseen sekä innovatiivisiin pedagogisiin kokeiluihin. Korkeakoulujen tulee osoittaa opetuksen arvostusta opettajien urapolkuja sekä pedagogisen osaamisen ja tutkimuksen kehittämistä tukemalla. (Toom ym., 2023, s. 200, 209.) Pedagogisen johtamisen käytännöissä ja opetuksen kehittämisen rakenteissa on kuitenkin vaihtelua, mikä korostaa tarvetta vahvistaa niitä systemisesti eri korkeakouluissa. Myös neljännen kierroksen auditointimallissa (Karvi, 2025) pedagogiikan merkitys on korostunut muun muassa korkeakoulun pedagogisten linjausten määrittelyn kriteerillä.

Karvi pitää tärkeänä myös korkeakoulutuksen ja työelämän välisten yhteyksien vahvistamista, erityisesti yliopisto-opetuksessa ja -opinnoissa. Työelämäyhteistyö opetuksessa on suhteellisen vähäistä eikä kaikilla opiskelijoilla ole työharjoittelua tai muita työelämäopintoja. Ammattikorkeakouluissa työelämäyhteistyötä on enemmän kuin yliopistoissa, vaikka noin kolmasosa ammattikorkeakoulujen opettajista arvioi työelämän edustajien osallistumisen vähäiseksi opetussuunnitelmatyöhön. (Huusko, 2025, s. 48; Toom ym., s. 113, 171.)

Mahdollisuudet kouluttautua paranevat joustavilla tutkintorakenteilla

Karvi pitää koulutusjärjestelmän joustavuuden lisäämistä lähtökohtaisesti kannatettavana, mutta esitettyihin toimenpiteisiin liittyy perustelemattomia oletuksia ja riskejä, jotka edellyttävät tarkempaa analyysiä. Mahdollisuuksien lisääminen siirtyä joustavasti koulutusten ja korkeakoulujen välillä on tavoiteltavaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö onkin jo rahoittanut korkeakoulujen välisten siirtymiä koskevaa hanketta. Siirtymien sujuvuutta rajoittavat rakenteelliset ja toiminnalliset tekijät, kuten vaihtelevat osaamisen tunnistamisen käytännöt, opetussuunnitelmien erot sekä ohjauksen riittämättömyys.

Lyhyttutkintojen käyttöönottoa koskeva esitys jää tavoitteenasettelultaan epäselväksi. Toimenpidesuosituksissa ei ole riittävästi perusteltu, mitä ongelmaa lyhyttutkinnoilla ratkaistaan ja miten ne suhteutuvat nykyiseen tutkintorakenteeseen sekä jo olemassa olevaan jatkuvan oppimisen tarjontaan. Toimenpidesuosituksissa ei käy ilmi, miksi näitä kaivataan suomalaiseen korkeakoulujärjestelmään ja mikä taho niistä hyötyisi aliedustettujen ryhmien lisäksi. Riskinä on tutkintojärjestelmän pirstaloituminen, kokonaisuuden nykyistä vaikeampi hahmotettavuus sekä tutkintojen työelämäarvon heikentyminen. Jos lyhyttutkinnoilla halutaan parantaa vain korkeakoulutettujen määrää koulutustilastoissa, tavoite heikentää tosiasiallisen osaamistason nostamista.

Myös tutkintonimikkeiden uudistamistarve jää epäselväksi. Nimikkeiden muuttaminen ei itsessään ratkaise koulutuksen sisältöihin, osaamisprofiileihin tai työelämävastaavuuteen liittyviä ongelmia. Uudistusten hyötyjä suhteessa niiden aiheuttamaan hallinnolliseen työhön ja mahdolliseen epäselvyyteen tutkintojen tunnistettavuudessa tulee arvioida kriittisesti. Korkeakoulujärjestelmän tulee säilyä opiskelijoille, työnantajille ja kansainvälisille toimijoille ymmärrettävänä. Rakenteellinen monimutkaisuus voi heikentää koulutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kokonaisuuden tarkastelu on perusteltua, sillä esimerkiksi pelkästään sosiaali- ja terveystieteillä oli jo keväällä 2021 yli 80 erilaista YAMK-tutkintojen tutkinto-ohjelmanimikettä. Kuitenkin sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen duaalimalli ja siihen perustuva tutkintorakenne koettiin toimivaksi, vaikka tutkintotasolta toiselle siirtymiset, ammattikorkeakoulujen kaksoistutkinnot sekä päällekkäisyydet koulutuksessa ja kelpoisuusvaatimukset työelämässä koettiin haastaviksi. (Konkola ym., 2021, s. 122, 144.) YAMK-tutkintojen työelämäkokemusvaatimuksen mahdollinen poistaminen herättää kysymyksiä tutkinnon profiiliin ja työelämäläheisyyden säilymisestä. Muutosten vaikutuksia tutkintojen erottuvuuteen ja työelämäarvoon tuleekin arvioida huolellisesti.

Karvi suhtautuu varauksellisesti tohtorikoulutuksen tavoitteellisen suorittamisajan sääntelyyn, vaikka tohtorikoulutuspilottissa asia onkin ollut jo esillä. Vaikka opintojen sujuvuuden tukeminen on tärkeää, tohtorikoulutus on luonteeltaan tutkimusprosessi, jonka kesto vaihtelee aloittain ja yksilöittäin. Liiallinen ajallinen ohjaaminen voi heikentää väitöskirjatutkimusten laatua, lisätä ohjauksen ja väitöskirjatutkijoiden kuormitusta sekä johtaa ei-toivottuihin ohjaukseenkäytäntöihin. Sen sijaan tohtorikoulutuksessa tulisi vahvistaa ohjausta, tutkimusympäristöjä ja rahoituksen ennakoitavuutta.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeatasoinen koulutus, tieteellinen tutkimus ja taiteellinen toiminta muodostavat keskeisen perustan yhteiskunnan uudistumiselle, innovaatiotoiminnalle, kestäväälle kasvulle ja suomalaisen osaamisen omavaraisuudelle. Koulutustason nostamista koskeva tavoite (60 %) edellyttää paitsi aloituspaikkojen lisäämistä myös koulutuksen korkeaan tason, opintojen läpäisyn ja opiskelijoiden kiinnittymisen vahvistamista. Koulutustason nostamisen tavoite ei saa tapahtua tosiasiallisen osaamistason laskun kustannuksella.

Karvi pitää tärkeänä kansainvälisten osaajien vetovoiman ja pitovoiman vahvistamista. Pelkkä kansainvälisen koulutustarjonnan lisääminen tai tutkimusrahoituksen kasvattaminen ei kuitenkaan riitä, jos kansainvälisten opiskelijoiden ja henkilöstön työurat, kotoutuminen, kielen oppiminen ja työelämäyhteydet eivät tue Suomeen integroitumista.

Yritysten TKI-toiminnan vahvistaminen ja tohtoreiden määrän kasvu ovat myönteisiä tavoitteita, mutta tärkeää on myös seurata tutkijakoulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaantoa. Tohtorikoulutuksen laajentaminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa koulutettujen osaamista ei pystytä täysimääräisesti hyödyntämään eikä valmistuneet tohtorit työllisty osaamistaan vastaavasti.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujen tutkimuksen ja TKI-toiminnan laatu ja vaikuttavuus vahvistuvat

Pitkäjänteinen tutkimusrahoitus, tutkimusosaamisen vahvistaminen sekä tutkimus- ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ovat keskeisiä edellytyksiä asetetun tavoitteen saavuttamiselle. Myös tutkijankoulutuksen kehittäminen ja sen käytäntöjen yhtenäistäminen ovat perusteltuja tavoitteita.

Väitöskirjatutkijoiden ohjauksen vahvistaminen ja tutkijankoulutuksen rakenteiden selkeyttäminen ovatkin tavoiteltavia. Samalla on kuitenkin varmistettava, että tutkijakoulutuksen yhtenäistämistavoitteet eivät kavenna tieteenalakohtaista joustavuutta ja tutkimuksen luonteesta nousevia tarpeita. Tutkijakoulutuksen laajentamisessa on tärkeää seurata valmistuneiden tohtoreiden sijoittumista ja varmistaa tutkijakoulutuksen vastaavuus työelämän muuttuviin tarpeisiin. Tutkijanuran eri vaiheiden tukeminen on keskeistä tutkimusjärjestelmän toimivuuden kannalta.

Korkeakoulut ovat vastuullisen kansainvälistymisen edelläkävijöitä

Korkeakouluopiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus on noussut pahimmista koronavuosista, sillä lyhytkestoissa ulkomaanjaksoissa on jo ylitetty koronavuosia edeltänyt taso. Pitkäkestoissa jaksoissa ollaan edelleen kaukana pandemiaa edeltävistä huippuvuosista. Yliopistoista lähdetään etupäässä pitkille yli kolmen kuukauden pituisille vaihtojaksoille, kun taas ammattikorkeakoulujen liikkuvuudesta valtaosa on lyhyitä alle kolmen kuukauden mittaisia jaksoja. (OPH, 2026; Huusko & Nurkka, 2025.)

Karvin korkeakoulujen neljännen auditointikierroksen pilottiauditointien käsikirjassa on kriteerinä: ”Korkeakoulu edistää strategisten tavoitteidensa mukaista kansainvälistymistä, ja se on määritellyt periaatteet vastuulliselle kansainvälistymiselle” sekä ”Koulutusohjelmissa varmistetaan tutkinto-opiskelijoiden mahdollisuudet kansainväliseen liikkuvuuteen ja kotikansainvälistymiseen” (Karvi 2025, s. 12, 14). Kansainvälisyyden systemaattinen integrointi koulutusohjelmiin on keskeinen keino vahvistaa opiskelijoiden kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamista sekä valmiuksia toimia globaaleissa ja monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Liikkuvuus- tai kansainvälistymisosion (mobility window) sisällyttäminen kaikkiin koulutusohjelmiin edistää koulutuksen tasa-arvoa ja varmistaa, että opiskelijoilla on mahdollisuus kansainväliseen liikkuvuuteen ja kansainvälisen osaamisen hankkimiseen opintojen aikana. (Huusko & Nurkka, 2024; Karvi, 2025.)

Kansainvälisten tutkinto-ohjelmien työelämäyhteyksien vahvistaminen on tärkeä ja perusteltu toimenpide. Se tukee opiskelijoiden työllistymistä, osaamisen soveltamista käytäntöön sekä kiinnittymistä suomalaiseen työelämään. Karvi pitää myös toiminnallisesti kaksikielisten tutkinto-ohjelmien lisäämistä kannatettavana keinona vahvistaa kansainvälisten opiskelijoiden integroitumista ja pitovoimaa, kunhan kotimaisten kielten tarpeeksi syvästä opettamisesta ja oppimisesta huolehditaan. Kansainvälisen henkilöstön ja opiskelijoiden integroinnin edistäminen korkeakouluyhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan on huomioitu myös korkeakoulujen neljännen auditointikierroksen kriteereissä (Karvi, 2025, s. 13).

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulujärjestelmän uudistumista tulee edistää nykyisiin vahvuuksiin nojaten sekä vahvistamalla korkeakoulujen välistä yhteistyötä, työnjakoa ja erikoistumista. Uudistukset,

innovatiiviset toimintamallit ja tiivistyvä yhteistyö työelämän kanssa tukevat koulutuksen ja tutkimuksen korkeaa tasoa, yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä kestäväää kehitystä osana eurooppalaista korkeakoulutus- ja tutkimusaluetta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Esitetyt toimenpiteet edellyttävät keskeisten käsitteiden ja toteutustapojen täsmennyksiä. Päällekkäisten tehtävien purkamisessa jää avoimeksi, tavoitellaanko muutoksia ensisijaisesti korkeakoulusektorien välillä duaalimallia uudistaen vai sektorien sisällä työnjakoa selkeyttäen. Tällä on merkittäviä vaikutuksia korkeakoulujärjestelmän rakenteeseen ja ohjaukseen.

Korkeakoulujen erikoistumista koskevassa linjauksessa tulee täsmentää, tarkoittaako erikoistuminen korkeakoulujen strategista profiloitumista vai myös koulutustarjonnan rakenteellista karsintaa. Jos tavoitellaan korkeakoulujen profiloitumista, samalla pitäisi uudistaa myös korkeakoulujen rahoitusmallia. Jo vuonna 2020 koulutusala-arvioinneissa todettiin, että rahoitusmalli on ohjannut korkeakoulut keskinäiseen kilpailuun, mikä on osaltaan estänyt yhteistyön vahvistamista ja ehkäissyt uskallusta profiloitua. Koulutuksen profiloitumista ei monellakaan koulutusosalalla ollut tapahtunut. Tutkimuksessa tapahtunut profiloituminen vaikuttaa koulutukseen esimerkiksi opetussisältöjen kautta, mutta prosessi on hidas. Korkeakoulujen näkemysten mukaan profiloitumisen tulee perustua korkeakoulujen strategisiin valintoihin, mutta profiloitumiseen tulee olla myös selkeitä kannustimia. Sektoreiden välillä on myös eroja. Ammattikorkeakoulujen toiminnassa alueelliset tarpeet korostuvat, mikä ei tee voimakasta poisvalintoja sisältävää profiloitumista toivottavaksi. Yliopistoissa taas koulutetaan alueellisten tarpeiden ohella myös kansalliset ja kansainväliset tarpeet huomioiden. (Pyykkö ym., 2020, s. 21.)

Myös koulutusvastuusääntelyn uudistamisen tavoitteet kaipaavat tarkennusta: onko tarkoituksena sääntelyn joustavoittaminen vai niiden ohjauksen vahvistaminen. Näillä valinnoilla on keskeinen merkitys uusien tutkinto-ohjelmien hyväksymiselle, korkeakoulujen autonomialle, korkeakoulujen väliselle yhteistyölle ja kansalliselle korkeakoulujen ohjaukselle.

Korkeakoulukonsernien vaikutuksia korkeakoulutuksen korkeaan tasoon, saavutettavuuteen, työnjakoon ja johtamiseen tulee arvioida systemaattisesti ennen niiden vielä laajamittaisempaa edistämistä. Karvi ehdottaa, että se voisi toteuttaa arvioinnin korkeakoulukonsernien toiminnasta ja vaikutuksista osana korkeakoulujärjestelmän uudistamista.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulujen rahoitusmallien tulee tukea korkeakoulutuksen ja tutkimuksen korkeaa tasoa, pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta. Korkeakoulujen rahoitusmallien tulee myös tukea tasapainoisesti korkeakoulujen erilaisia tehtäviä sekä turvata niiden edellytykset korkeatasoiselle koulutukselle ja tutkimukselle, mutta myös kannustaa korkeakouluja yhteistyöhön korkeakoulusektorin sisällä sekä niiden välillä. Riittävästi resursoitu ja korkeatasoinen TKI-toiminta menestyy myös hyvin eurooppalaisissa ja muissa kansainvälisissä rahoitushauissa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen (EHEA) ja ESG-viitekehyksen (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG 2015) mukaisesti korkeakoulutuksen ulkoinen laadunarviointi kuuluu riippumattomalle arviointitoimijalle, ei ministeriölle eikä korkeakouluille. Ministeriön tehtävä on strateginen ohjaus ja sääntely, kun taas korkeakoulujen ulkoinen laadunarviointi perustuu autonomiseen, asiantuntijalähtöiseen arviointiin. Ehdotus, jossa korkeakoulut uudistavat ulkoista arviointia OKM:n tuella ja jossa arviointia hyödynnetään ohjauksessa, edellyttää selkeyttämistä: mikä on ministeriön, korkeakoulujen ja riippumattoman arviointitoimijan (Suomessa Karvin) tehtävä. ESG:n kriteerien (3.1–3.3) mukaisesti arviointitoimijoiden tulee säännöllisesti harjoittaa korkeakoulutuksen ulkoista laadunvarmistustoimintaa. Toimijoilla tulee olla selkeät ja läpinäkyvät tavoitteet ja päämäärät osana julkisesti saatavilla olevaa toiminta-ajatusta. Arviointitoimijoilla tulee olla vahvistettu oikeusperusta, ja niiden tulee olla toimivaltaisten viranomaisten virallisesti tunnustamia arviointitoimijoita. Arviointitoimijoiden tulee olla riippumattomia, ja niiden tulee toimia itsenäisesti. Arviointitoimijoilla tulee olla täysi vastuu toiminnastaan ja sen tuloksista ilman kolmansien osapuolten vaikutusmahdollisuutta. (ESG 2025, 3.1–3.3.) Myös ESG:n standardissa 2.2. määritellään ulkoista laadunvarmistusta, että se tulee määritellä ja suunnitella siten, että varmistetaan erityisesti sen tarkoituksenmukaisuus sille asetettujen tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi. Sidosryhmien tulee olla mukana ulkoisen laadunvarmistuksen suunnittelussa ja jatkuvassa parantamisessa. (ESG 2025, 2.2.)

Korkeakoulujen ulkoinen laadunarviointi voidaan toisaalta ajatella osaksi korkeakoulutuksen ohjausjärjestelmää, sillä se tuottaa tietoa päätöksenteon ja kehittämisen tueksi, vaikka se ei ole osa rahoitusohjausta. Arviointien tuloksia voidaan hyödyntää ohjauksessa korkeakoulujen kehittämisessä ja kansallisella tasolla sekä se voi toimia OKM:n tiedolla johtamisen ja informaatio-ohjauksen tukena. Karvin arviointitiedon tuottamisessa on keskeistä palvelulähtöisyys eri käyttäjäryhmille, mutta niin, että arviointitoiminnan riippumattomuus säilyy ESG:n (2015) mukaisesti eikä sen kriteereitä tai päätöksentekoa liitetä suoraan ohjaus- tai rahoitusmekanismeihin. Tämä eri

osapuolten tehtävien selkeys on keskeinen edellytys Suomen järjestelmän uskottavuudelle, vertailtavuudelle ja yhteensopivuudelle eurooppalaisen korkeakoulutus- ja tutkimusalueen (EHEA) toimijoiden ja kriteereiden kanssa.

Luonnoksessa esitetyt toimenpidesuositukset sisältävät riskin, että korkeakoulujärjestelmään syntyy päällekkäisiä ulkoisia laadunarvioinnin prosesseja, jotka voivat pahimmillaan olla osittain ristiriidassa keskenään. Korkeakoulujen ohjausta ja laadunvarmistusta tulee tarkastella johdonmukaisena kokonaisuutena, jossa eri toimijoiden roolit täydentävät toisiaan. Karvin tehtävänä on tuottaa riippumatonta, kehittävää ja vertailukelpoista arviointitietoa korkeakoulutuksesta ja sen vaikuttavuudesta. Koska Karville on Suomessa annettu ulkoisen laadunarvioinnin asiantuntijan rooli, Karvi tulee ottaa mukaan asiasta käytävään keskusteluun sekä hyödyntää Karviin kertynyttä osaamista ja kokemusta suomalaisista ja eurooppalaisista ulkoisista laadunarviointikäytännöistä.

Toimenpidesuosituksen mukaan korkeakoulujen valtionrahoitusta uudistetaan vision tavoitteiden pohjalta, niin että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulevassa valtionrahoituksessa painottuvat muun muassa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kokonaisvaltainen laatu ja vaikuttavuus. Rahoitusmallin, laadun ja vaikuttavuuden välinen yhteys jää kuitenkin epäselväksi erityisesti laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen liittyvien keinojen osalta. Korkeakouluilla on laaja autonomia kehittää omaa koulutustaan, tutkimustaan ja niihin liittyviä prosesseja. Ulkoisessa laadunarvioinnissa tulee varmistaa, että korkeakoulujen ulkoiset arvioinnit säilyttävät kehittävän luonteensa, niitä ei liitetä suoraan rahoitusmalliin eikä visio tai tuleva rahoitusmalli ohjaa toimintaa kapeasti määriteltäviin tai lyhyen aikavälin tavoitteisiin. Arviointien tulisi tukea korkeakoulujen pitkäjänteistä kehittämistä, niiden monimuotoisuutta ja profiloitumista sekä korkeakoulujen välistä yhteistyötä.

Lisäksi toimenpidesuosituksissa on tarpeen selkeyttää, mitä tarkoitetaan toimenpidesuosituksella, jonka mukaan OKM hyödyntää nykyistä yhtenäisempää laadunarviointia korkeakoulujen ohjauksessa. Mitä ohjausinstrumenttia tässä yhteydessä tarkoitetaan ja millä tavoin laadunarviointia hyödynnetään korkeakoulujen ohjauksessa? Tarkoitetaanko yhtenäisemmällä laadunarvioinnilla nykyistä vertailukelpoisempaa arviointia vai mitä suosituksella tarkoitetaan?

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai pois-priorisoida?

Vision tavoitteet ja toimenpidesuositukset muodostavat laajan ja osin hajanaisen kokonaisuuden, jossa priorisointi jää epäselväksi. Tavoitteiden vaikuttava toimeenpano edellyttää ehdotusta selkeämpää vaiheistusta ja keskinäistä tärkeysjärjestystä. Kokonaisuudesta puuttuu riittävän selkeä painotus koulutuksen korkeaan tasoon ja opiskelijoiden oppimiseen ja osaamistason nostamiseen

liittyviin kysymyksiin. Vaikka laatu mainitaan, toimenpiteet painottuvat vahvasti rakenteisiin, rahoitukseen ja TKI-toimintaan. Korkeakoulutuksen pedagoginen kehittäminen, opiskelijoiden kokemukset sekä oppimistulokset jäävät vähälle huomiolle, vaikka ne mainitaankin. Uudistusten vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, saavutettavuuteen ja alueelliseen tasa-arvoon tulee tarkastella ehdotuksissa nykyistä systemaattisemmin. Rakenteelliset uudistukset, erikoistuminen ja rahoitusmallin muutokset voivat lisätä eriytymistä, ellei vaikutuksia arvioida ennakoivasti.

Kohdan 5 (Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu) toimenpidesuosituksien kohdat ovat Karvin näkökulmasta epäselvempiä. Esityksestä ei käy ilmi, mikä on Karvin rooli suhteessa toimenpidesuositukseen, jossa korkeakoulut uudistavat OKM:n tuella tutkimuksen ja koulutuksen ulkoista arviointia. Karvi korostaa, että korkeakoulutuksen ulkoinen arviointi tulee nähdä erillisenä ministeriön rahoitusohjauksesta, sillä sen tulee perustua riippumattomuuteen ESG:n standardien mukaisesti.

Ehdotusten toimeenpanokelpoisuutta tulee myös tarkentaa. Useat samanaikaiset uudistukset, kuten rahoitusmallin kehittäminen, ohjausjärjestelmän muutokset, digitalisaation edistäminen ja rakenteellinen kehittäminen, rasittavat korkeakouluja. Olisikin perusteltua priorisoida keskeisimmät toimenpiteet ja varmistaa niiden riittävä resursointi tilanteessa, jossa monet korkeakoulut ovat jo valmiiksi keskellä riittämättömiä resursseja. Visiossa tulee priorisoida toimenpiteet, jotka tukevat järjestelmän toimivuutta kokonaisuutena: selkeä tehtävien jako ohjauksessa ja arvioinnissa, rahoitus- ja ohjausmekanismien yhteensopivuus sekä laadunhallinnan ja vaikuttavuuden vahvistaminen.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Karvi pitää tilannekuvaa pääosin kattavana ja ajankohtaisena ja siinä on huomioitu edellisellä lausuntokierroksella annetut kommentit. Koulutuksen korkea taso, osaamistason nostaminen ja pedagoginen kehittäminen jäävät kuitenkin ehdotuksessa vähäiselle huomiolle suhteessa niiden keskeiseen merkitykseen. Karvi on samaa mieltä tilannekuvan kanssa siinä, että koulutustason nostoa ei tule edistää korkeakoulutuksen laadun kustannuksella.

Väitelleiden työllisyystilanne ja urapolkujen epävarmuus eivät näy riittävästi tilannekuvassa, vaikka kyse on keskeisestä TKI-järjestelmän toimivuuteen liittyvästä kysymyksestä. Lisäksi korkeakoulukonsernien määrän kasvu ja niiden merkitys järjestelmän rakenteellisessa kehityksessä tulisi huomioida nykyistä analyttisemmin.

Tilannekuvassa tulisi tunnistaa nykyistä vahvemmin myös maamme geopoliittinen tilanne, maailman epävarmuus, ekologinen kriisi ja muut kestävyysasteet sekä niiden vaikutukset korkeakoulutuksen

ja tutkimuksen tehtäviin. Samoin uudistusten vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, saavutettavuuteen ja korkeakoulujärjestelmän kokonaisuuteen tulisi tarkastella tilannekuvassa nykyistä systemaattisemmin.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Karvi pitää visiota ja siihen liittyviä toimenpiteitä pääosin kannatettavina ja laaja-alaisina, vaikka ne olisivat voineet vielä rohkeammin visiodia korkeakoulutukselle ja tutkimukselle parempaa tulevaisuutta. Kaikkia käsitteitä ei käytetä johdonmukaisesti ja eri politiikkainstrumenttien, kuten rahoitusohjauksen, ulkoisen ja sisäisen arvioinnin, sääntelyn ja kehittämistoimien, keskinäinen suhde jää paikoin epäselväksi, mikä vaikeuttaa kokonaisuuden priorisointia ja vaikutusten arviointia.

Eryteisesti kohdan 5 (Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu) toimenpidesuosituksukset ovat Karvin näkökulmasta epäselvimpiä. Esityksestä ei käy ilmi, mikä on Karvin rooli suhteessa toimenpidesuositukseen, jossa korkeakoulut uudistavat OKM:n tuella tutkimuksen ja koulutuksen ulkoista arviointia. Karvi korostaa, että korkeakoulutuksen ulkoinen arviointi tulee nähdä erillisenä ministeriön rahoitusohjauksesta, sillä sen tulee perustua riippumattomuuteen ESG:n standardien mukaisesti.

Karvin näkemykset tiivistettynä:

- Korkeakoulujen ulkoisen laadunarvioinnin tulee säilyä riippumattomana ja kehittävänä, eikä sitä tule liittää suoraan korkeakoulujen rahoitusmalliin.
- Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta tulee vahvistaa niin, ettei koulutustason nostaminen heikennä osaamistasoa tai opetuksen laatua.
- Opiskelijoiden oppiminen, hyvinvointi ja pedagoginen kehittäminen ovat keskeisiä osaamistason nostamisessa.
- Korkeakoulujen autonomia tulee säilyttää, jotta ne voivat kehittää koulutustaan, tutkimustaan ja toimintaansa pitkäjänteisesti.
- Koulutuksen saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta tulee vahvistaa turvaamalla yhden tutkinnon maksuttomuus ja sujuvat, monimuotoiset koulutuspolut.
- Kansainvälistymisessä tulee panostaa vetovoiman lisäksi myös pitovoimaan ja integroitumiseen suomalaiseen työelämään sekä kansainvälisiin liikkuvuusjaksoihin.

9. Muut kommentit

Lähteet

ESG (2015). Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, Belgium. https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

Hakamäki-Stylman, V., Hievanen, R., Aaltola, M., Anttila, A.-P., Keränen, H., Nurkka, N., Peteri, S., Ranta, K., Riihimäki, S., Stadius, A., Tammilehto, M. & Kaihari, J. (2024). Amiksesta ammattikorkeakouluun – Arviointi ammatillisen koulutuksen tuottamista valmiuksista suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0224_0.pdf

Huusko, M. (2025). Opetussuunnitelmatyön kehittäminen korkeakouluissa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 10. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_T1025.pdf

Huusko, M. & Nurkka, N. (2024). Kansainvälisyysosaamisen kehittäminen korkeakoulutuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 3. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_T0324.pdf

Huusko, M. & Nurkka, N. (2025). Korkeakouluissa aloittaneiden lähtötason osaaminen ja opintojen läpäisy. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 2. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_T0225.pdf

Huusko, M. & Nurkka, N. (2025). Opiskelija, olisiko aika lähteä kansainväliseen vaihtoon? Blogi 1.10.2025. <https://www.karvi.fi/fi/ajankohtaista/blogi/opiskelija-olisiko-aika-lahtea-kansainvaliseen-vaihtoon>

Karvi (2025). Korkeakoulujen auditoinnit 2025–2030. Pilottivaiheen auditointikäsikirja. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 4. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0425_0.pdf

Konkola, R., Hauta-aho H., Hiilamo H., Karttunen M., Niemi, J., Tuominen M., Huusko M. & Väättäinen H. (2021). Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisuja 14. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1421.pdf

Pyykkö, R., Kivistö, J., Pirttilä, A., Wallenius, J., Huusko, M., Leppänen, O., Mustonen, K. & Nordblad, M. (2020). Korkeatasoisella osaamisella työelämään. Humanistisen alan, kauppatieteiden ja liiketalouden, tekniikan ja yhteiskuntatieteellisen korkeakoulutuksen arvioinnit. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 1.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_T0120.pdf

OPH (2026). Korkeakouluopiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus jatkoi kasvua vuonna 2025. Uutinen 9.4.2026. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2026/korkeakouluopiskelijoiden-kansainvalinen-liikkuvuus-jatkoi-kasvua-vuonna-2025>

Toom, A., Heide, T., Jäppinen, V., Karjalainen, A., Mäki, K., Tynjälä, P., Huusko, M., Nurkka, N., Vahtivuori-Hänninen, S. & Karvonen, A. (2023). Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen - arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 22.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_2223.pdf

Seppälä Hannele
Opetushallitus

Huusko Mira
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus